

23262

I 824 340

1037

Amber

403

I 824.340

0

KALENDARZU
DAWNYCH RZYMIAN,

Przełożenie z niemieckiego.

Et quo sit merito quaeque notata dies.

P. OVIDIUS, *Fast.* I. 8.

W I L N O,

NAKŁADEM I DRUKIEM A. MARCINOWSKIEGO.

---

1 8 2 9.

Biblioteka Narodowa
Warszawa

30001007509030

*Dozwala się drukować. Wilno dnia 25 maja
1829 roku.*

Cenzor Leon Borowski.

T 824.340

1972 K 553/13

O KALENDARZU
DAWNYCH RZYMIAN (*).

Rok u Rzymian dzielił się na 12 miesięcy, które od czasu poprawy kalendarza przez Juliusza Cezara, w roku przed narodzeniem Chrystusa 46, także iak dziś liczbę dni zawierały.

W każdym miesiącu trzy znakomitsze dni uważano ; naprzód : *calendae* czyli pierwszy dzień każdego miesiąca, nazwany od słowa greckiego *καλέω nazywam, wołam*, ponieważ początki miesiąca i mające w nim przypadać dni uroczyste przez kapłanów były ogłaszane ; powtóre : *idus* czyli środek miesiąca, od słowa *divido, dzielę*, był to dzień piętnasty w miesiącach, marcu, maju, lipcu i październiku a w innych trzynasty ; potrzebie : *nonae*, od przymiotnika *nonus dziewiąty*, zwał się tak dziewiąty dzień każdego miesiąca , liczo-

---

(* Ausführliche lateinische Grammatik für die oberen Klassen gelehrter Schulen , herausgegeben von Dr. Otto Schulz, Professor am Berlinischen Gymnasium zum grauen Kloster, Halle 1825, 8v.

1524

ny wstecz, od *idus* do dnia pierwszego; ten zatem w czterech miesiącach, marcu, maju, lipcu i październiku, wypadał na nasz siódmy a w innych na nasz piąty.

Do nazwisk *calendae*, *idus*, *nonae* dodają się imiona miesięcy iak przymiotniki, i mówi się: *calendis januariis*, pierwszego stycznia, *idibus martiis*, piętnastego marca, *nonis novembribus* piątego listopada.

Jeżeli potrzeba inny który dzień miesiąca oznaczyć, mówi się, którym on iest względem *nonae*, *idus* lub *calendae*. Ten dzień, po którym mają nastąpić *nonae*, *idus* lub *calendae*, zawsze się tak nazywa: *pridie nonas* albo *nonarum*, *pridie idus* albo *iduum*, *pridie calendas* albo *calendarum*; dzień drugi, przed którymkolwiek z tych trzech wypadający, nazywał się u Rzymian trzecim nie drugim; przed nim czwarty, dalej piąty i t. d. Dni, które następowały po *idus*, oznaczały się przez wskazanie, który iest dzień przed *calendae* następującego miesiąca.

Oprócz tego, w sposobie liczenia Rzymian potrzeba następną własność uważać, że iak, według naszego sposobu liczenia, między dniem siódmym a piętnastym, oraz między piątym a trzynastym, zachodzi dni ośm, tak u Rzymian zachodziło dziewięć. Wszystko to się na oko objaśni przez następującą tablicę.

Dzień nasze- go mie- siąca	Martius, Ma- jus, Julius i October ma- ją 31 dni.	Januarius, Augustus i December mają 31 dni.	Aprilis, Ju- nius, Septem- ber i No- vember ma- ją 30 dni.	Februarius ma 28 dni, a co 4 lata 29 dni.
1	Calendis,	Calendis,	Calendis,	Calendis
2	VI	IV	IV	IV
3	V } ante	III } Nonas	III } Nonas	III } Nonas.
4	IV } Nonas	Pridie Nonas	Pridie Nonas	Pridie Nonas
5	III } Nonis,	Nonis,	Nonis,	Nonis,
6	Pridie Nonas	VIII	VIII	VIII
7	Nonis	VII	VII	VII
8	VIII	VI } ante	VI } ante	VI } ante.
9	VII } Idus	V } Idus	V } Idus	V } Idus
10	VI } ante	IV } Idus	IV } Idus	IV } Idus
11	V } Idus.	III } Idus	III } Idus	III } Idus
12	IV } Idus.	Pridie Idus,	Pridie Idus,	Pridie Idus,
13	III } Idus.	Idibus,	Idibus,	Idibus,
14	Pridie Idus,	XIX	XVIII	XVI
15	Idibus,	XVIII	XVII	XV
16	XVII	XVII	XVI	XIV
17	XVI	XVI	XV	XIII
18	XV	XV	XIV	XII
19	XIV	XIV	XIII	XI
20	XIII	XIII	XII	X
21	XII } ante	XII } ante	XI } ante	IX } ante
22	XI } Calen- das	XI } Calen- das	X } Calen- das	VIII } Calen- das.
23	X	X	IX	VII
24	IX	IX	VIII	VI
25	VIII	VIII	VII	V
26	VII	VII	VI	IV
27	VI	VI	V	III
28	V	V	IV	Pridie Ca- lendas Mar- tias.
29	IV	IV	III	
30	III	III	Pridie Ca- lendas (na- stepującego miesiąca).	
31	Pridie Ca- lendas (na- stepującego miesiąca).	Pridie Ca- lendas (na- stepującego miesiąca).		

A zatem łatwo jest rzymską datę przemienić na naszą w następujący sposób: jeżeli data rzymska oznaczona jest przez *nonae* lub *idus*, bierze się dzień miesiąca, na który takowe *nonae* lub *idus* przypadają i do niego dodaje się jeden; to jest, zamiast piątego bierze się szósty, zamiast siódmego ósmy, zamiast trzynastego czternasty, zamiast piętnastego szesnasty; od tej liczby odéymuje się data rzymska, a wypadająca ztąd różnica oznacza datę naszego kalendarza.

V nonas majas. W maju *nonae* przypadają dnia siódmego, lecz w miejscu jego bierze się dzień ósmy, i mówi się: pięć od ośmiu, zostają trzy; a zatem *quinto nonas majas* znaczy trzeciego maja.

III nonas septembres. W wrześniu *nonae* przypadają na dzień piąty, w miejscu którego jednak bierze się dzień szósty, i mówi się: trzy od sześciu, zostają trzy; a zatem *tertio nonas septembres* znaczy trzeciego września.

VII idus octobres. W październiku *idus* przypadają na dzień piętnasty, za który jednak bierze się szesnasty, i mówi się: siedm od szesnastu, zostaje dziewięć; a zatem *septimo idus octobres* znaczy dziewiątego października.

VI idus apriles. W kwietniu *idus* przypadają na dzień piętnasty, za który jednak bierze się czternasty, i mówi się: sześć od czternastu, zosta-

ie ósm; a zatem *sexto idus apriles* znaczy ósmego kwiétnia.

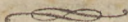
Jeżeli zaś data rzymska oznaczona iest przez *calendae*, wiadomo, iż dzień daty należy do miesiąca poprzedzającego; potrzeba więc naprzód zliczyć dni miesiąca, w którym się mieści data, do téy potém przydać liczbę 2, i odjąć ją od wskazanéy daty rzymskiéy, a pozostała reszta oznaczać będzie datę naszego kalendarza.

Liczba dni w miesiącu powiększa się dwiema liczbami dla tego, ponieważ oprócz dni bieżącego miesiąca ieszcze ieden dzień następnego wchodzi w rachunek, a przytém, sposób liczenia Rzymian zawsze dniem iednym więcéy przydaie.

IX/ calendas februarías. Naznaczony dzień przypada w miesiącu styczniu, ten ma dni trzydzieści ieden, w mieyscu tey liczby bierze się trzydzieści trzy, i mówi się: iedenaście od trzydziestu trzech, zostaje dwadzieścia dwa; a zatem *undecimo calendas februarías* znaczy dwudziestego drugiego stycznia.

V calendas julias. Oznaczony dzień przypada w miesiącu czerwcu, ten ma dni trzydzieści, w mieyscu tey liczby bierze się trzydzieści dwa, i mówi się: pięć od trzydziestu dwóch, zostaje dwadzieścia siedm; a zatem *quinto calendas julias* znaczy dwudziestego siódmego czerwca.

Nawzajem, jeżeli datę naszego kalendarza potrzeba według rzymskiego wyrazić, robi się przeciwny rachunek. Niech będzie np. dzień dwudziesty piąty grudnia, ten miesiąc ma dni trzydzieści jeden, w miejscu téj liczby bierze się trzydzieści trzy, odéymuie się od tego dwadzieścia pięć, i zostaje ośm; a zatém dzień dwudziesty piąty grudnia wyrazi się po rzymsku: *octavo calendas januarias*. Powyższa tablica wszystkie te rachunki dostatecznie wskazuje.

Antykw. 50

W-wa. 7. 20

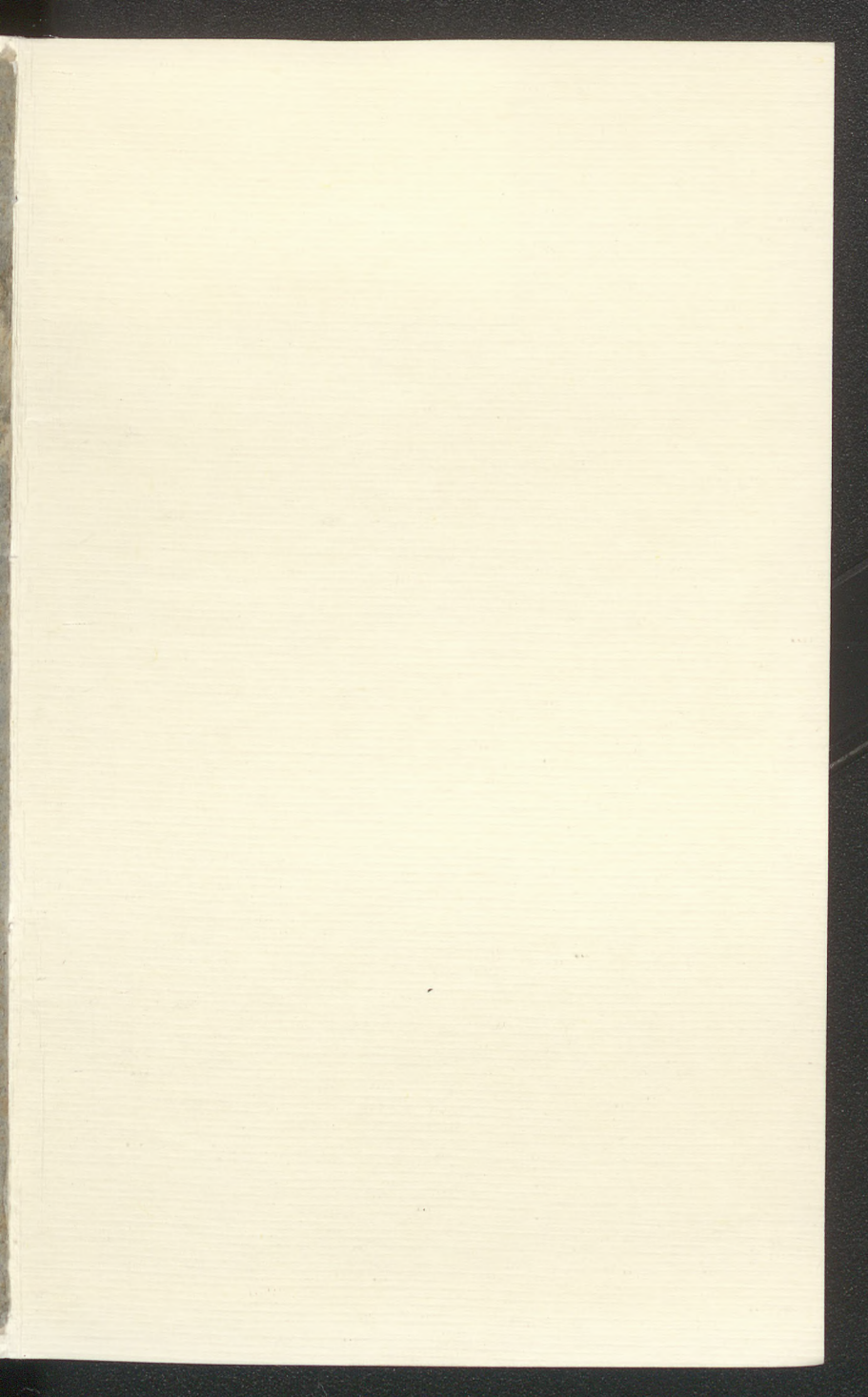
- 30

22

Biblioteka Narodowa
Warszawa

30001007509030

824340

Biblioteka Narodowa
Warszawa

30001007509030